

Тома-тома кўл
бўлар,
Томмай қолса чўл
бўлар.

ЎЗБЕК ХАЛҚ
МАКОЛИ

1931 йилдан чиқа бошлаган

1999 йил 10 апрель, шанба

Kuch - bilim va tafakkurda

МАҶРИФАТ • ХАЛҚ ЗИЁЛИПАРИ ГАЗЕТАСИ •

Ibrat
Жаркўрғон тумани Алишер
Навоийномидаги жўхалика
17-50 ёшлилар ўргасида ту-
зилган 20 та футбол жамоа-
си фаолият кўрсатмокда.
Эътиборли жиҳати, мазкур
жамоаларнинг барчаси ўз
ташилий кўмитаси ва низо-
мига эга ва уларга аъзо
бўлиш учун жиддий синовдан
ўтиш талаб этилади.

ХАЁТ ВА НАЖОТ МАСАЛАСИ

Шарқнинг ўзига хос урфу уди-
ми, эътиқод-равияси бор. Унинг
азизу мукаддас тутувгич нарса-
лари бор. Уларга қарши бир
харакатни халқ увогла тенглаш-
тиради. Болалигимиздан бот-бот
такрорлани, қонимизга синган
манзулар бўлади: «Нончи босма,
кўр бўласан», «Сувга тупурма, уво-
ли тутади»...

Халқ хаёт-мамоти билан
тенглостириган нарсасининга
шундай мұтебап тутади. Бинобар-
чин, шундай шундай усуллардан.

Алишер Навоий «Фарход ва
Ширин» достонида халқнинг сувга
эътиқодини шундай тасвирлай-
ди:

Артика кўйдилар «Наҳр ул-хаёт»
исм.

Фалакаш ҳавзга «Бахрун-на-
жот» исм.

«Хаёт дарёси», «Нажот дengizi»
Бу исслардан сувиниң хаёт-
мида тутган ўрнининг салмоғи
яққол билиник турибди. Дарвоке,
биз буни билардик, билганимиз
энди ҳар биламиш. Чунки, «сув-
нинг увоги тутиди» деган ақида
бизнинг тайнатимизда. Бирок,
шуро мафкураси бунга эътибор
кимасди... У факт «бер-бер»ни
билирди. «Пахта бер» дерди. «Бу-
фор бер» дерди. «Мева-чева бер»

дерди... Бунинг учун ер керак, сув ке-
рак. «Сув ана Сидардё Амударёда»,
— деди шуро мафкураси, — «олавер
туйгингича. Ер — ана Мирзабўлда,
ўзлаштиравер». Сувнинг туви йўк, деб
ўйлаган шекилини у фахми нокис.
Охир интибат шуро мафкураси оли-
наверби, сўнгги манзили — Орол ден-
гизига етиб боролмай колди. Пиро-
вардида эса... Пироварди ҳадида
кудай қутирилган. Гапирилоқда.
Амалий ишлар килинмоқда. Оролни
күткариш халқаро жамгармаси ана
шундай ишлардан биттаси.

Куни кеча Узбекистон Республика-
си Президенти Ислом Каримов
Оролни күткариш халқаро жамгармаси
нинг нахбатидаги мажлисида ишти-
рок этиш учун Туркманистон поятак-
ти Ашгабад шаҳрида бўлди. Сафар
олидан юртбошимиз оммавий ахбо-
рот воситалари вакиллари интер-
вев берар экан, жумладан шундай
деди:

— Биз Ашгабад учрашувда кўриб
чикмоки бўлган асосий масала, ал-
батта, Орол муаммосидир. Бу муам-
ма нафакат бир давлатнинг ёки мин-
таканинг, балки, бутун дунёning фо-
хиасига айланган маълум. Шунинг
узви бугунги кунда иктиносиди кудрат-
ли давлатлар ва катта-катта молия-

вий ташкилотлар бу оғатдан кути-
лишга ёрдам бермаса, экологик Фо-
хиасига сабаби оқибатлари улар-
га ҳам етиб бориши шубҳаси.

Маълумки, Оролни куткариш
бўйича ташкил этилган халқаро жа-
мгарма раҳбарҳи ҳар иккни ийла
алмасиша турди. Иккни йил один
бу вазифа ўзбекистон Президенти
га топширилган эди. Халқаро жам-
гармага ўзбекистон томони раҳбар-
лик килган пайтада бир катор ишлар
амалга оширилди. Жумладан, мин-
такадиги экологик вазиятини яхши-
лаш, ахолини тоза ичимлини суви
билин таъминлаш, колверса, туғи-
лаётган авлонди, умумнан бутун
Оролбўйи худуди ахволиси согли-
гини саклаш бораиси катор тад-
бирлар амалга оширилди.

— Бир нарсанни мамнуният бил-
лан айтмоқчиманки, — деди Республика
Президенти, — жамгармага ўзбекистон томони раҳбарлик кил-
ган даридра Орол сувининг камай-
ши тўхтатиди. Бу нафакат биз
амалга оширган тадбирларнинг на-
тижаси, балки Европа Иттифоқи
давлатлари, Жаҳон банки ва башка
мамлакат ҳамда ташкилотларнинг
сайт-харофатлари самараси, деб
ўйлайман. Бизнинг галдаги вазифа-
миз ўз имкониятларимиз ва жаҳон
хамжамияти кумагида бундай иш-

ларни янада ривожлантиришдан
иборат.

Туркманистон Президентининг
сарайда Оролни куткариш халқаро жа-
мгармасининг бўйича ташкил этилган
мажлисида жамгарма Президенти
— ўзбекистон раҳбари Ислом Каримов
жамгарманинг 1997-1999 йиллардаги
фаолияти хакида.

Мажлиса экологик фалокат
минтақасидаги вазиятини бара-
рорлаштириш бораисида хамкор-
ники кучайтириш масалалари
муҳоммади килинди.

Мажлиса Орол дарди — барча-
га тегиши муммюз эканлини, уни
бартараф этишда жаҳон хамжам-
ияти хамкорлигини кучайтириш за-
рулиги бот-бот таракорланди.

Оролни куткариш халқаро жам-
гармасининг кейнинг иккни йилга

Суратда: Ашгабаддаги мажлис
пайти.
Ф. КУРБОНБОЕВ
(ЎЗА) олган сурат.

«Сув қатраси — дур
қатраси» саҳифасини
3-бетда ўқыйсиз.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ФАРМОНИ

ТОШКЕНТ ИСЛОМ УНИВЕРСИТЕТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎГРИСИДА

Халқимизнинг мукаддас эътиқоди
— ислом динига оид бой маънавий-
маданий меросини асрар-авайлаш,
диёримиздан етишиб чиқсан буюк
асарларнинг чукур ва ҳар томонлама
урғанинг, таҳлил этиши ва замонавий
руҳда ривожлантиришни оид бўлди.
Андишаси оид бўлган асрарларнинг
чархидарларни таҳлил этишини оид
бўлди.

1. Узбекистон Республикаси Ва-
зирлар Маҳкамаси ҳузырда Тошкент
Ислом университети ташкил этилсин.
Тошкент Ислом университети ўз
фаолиятини олий таълим ва илми-
таддикот мусассасаларга таълимлар
амадига мөмчий-хуқуқий хужжатлар
ва ўзбекистон мусулмонлари идора-
си билан ҳамкорлиқда ўнинг диний
таълим соҳасидан кўп таълим та-
рибасидан фойдаланиш асосида

2. Университеттн асосий таълим
фаолиятини оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

3. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

4. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

5. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

6. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

7. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

8. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

9. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

10. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

11. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

12. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

13. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

14. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

15. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

16. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

17. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

18. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

19. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

20. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

21. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

22. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

23. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

24. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

25. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

26. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

27. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

28. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

29. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

30. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

31. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

32. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

33. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

34. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

35. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

36. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

37. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

38. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

39. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

40. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

41. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

42. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

43. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

44. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

45. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

46. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

47. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

48. Университеттн оид бўлган ишларни
бера ишларни оид бўлган ишларни

Сув қатраси — дур қатраси

Ўзбек халқ мақоли

Томчи сувда тол кўкарап

Тушда сув ичган билан ташалик қонмас

Ўзбек халқ мақоллари

Ўз юртни кўйламаган шоир борманин бу дунёда? Ватанин севмай ҳам кўлга қалам тутиш мумкини ўзи? Ахли адабнинг қайси халқка мансублигини асарларининг тилига қараб аниклаш керакми ё кай бир днёрни «аккалам» киганига қараб?

Дунёга Навоийдеги доҳийн берган халқнинг аксарияти икки дарё оралигида — Мовароуннахрда яшар эди. Шунинг учун шоир бу жаннатмакон ўлкани, унинг она табиитини фарзандона буюк меҳр билан Каламга олади.

«Саддик Искандарий»нинг 35-боби Искандарнинг Хусросон, Мовароуннахр ва Кашмирни фатъ этиши хақида. Шоир Хусросон Мовароуннахрни таърифлар экан, аввало, унинг гўзл табиитига, ҳаммадан бурун эса дарёларига диккат қиласди. Чунки бу иссиқ юртларининг қайси гўшиасидан дарё ўтса, ўша ерда ҳаёт бор. Сувнинг аҳамияти, этитолики, дунёнинг бошқа бирор ерида биздагичалик эмасди.

Машхур рус туркшуси В.Б. Радлов (1837-1918) XIX асрнинг иккичи яримида ўлкамизга чор хумматининг манфаатларини кўзлаб килган сафари кундаликларида Зарафшон водийсининг сувсиз ерлари ёз бишада ўт-ўланларнинг куриб кетиши туғайли чўлга ўхшаб колишини ёзган. «Лекин, — деб давом этади олим, «Сибирдан» китобида, — сархога ўхшаш манзара одамлар турроқка етари мидкорда сув бериши билан дарҳол ўзгарида. Шунда бу ерлар дунёдаги энг хосилдор майдонларга айланади-колади, шу заҳоти, биёбонда пайдо

Кавказда Арон вилоятининг Корабоғ шархини оромғо қиласди. Бирок унинг ёди-фиқри Хусросон Мовароуннахрни олиш билан банд! Нега?

Чунки Хусросоннинг чашмаю анхорлари кўп, ҳар бирда дарёдек келадиган тўрт сойи бор. Бу сувлар ўлкани гулистанга — жаннатга айлантирган. Бирини — Ҳирманд, иккинчиини эса, сувни худди оламни ёртиувчи кўш янглиг ёргу бўлганидан, Нимрӯз, яъни ярим кун дер эканлар. Сув саховати шарофати яраладиган бойликларимизга кўзини лўк килиб келган.

Уша баланд дарё кўйи энниб оқади. Шунинг учун қараган одамга тепалик - ошиқнинг бошига, дарё -

«Саддик Искандарий»нинг 35-боби Искандарнинг Хусросон, Мовароуннахр ва Кашмирни фатъ этиши хақида.

Шоир Хусросон Мовароуннахрни таърифлар экан, аввало, унинг гўзл табиитига, ҳаммадан бурун эса дарёларига диккат қиласди. Чунки бу иссиқ юртларининг қайси гўшиасидан дарё ўтса, ўша ерда ҳаёт бор. Сувнинг аҳамияти, этитолики, дунёнинг бошқа бирор ерида биздагичалик эмасди.

Машхур рус туркшуси В.Б. Радлов (1837-1918) XIX асрнинг иккичи яримида ўлкамизга чор хумматининг манфаатларини кўзлаб килган сафари кундаликларида Зарафшон водийсининг сувсиз ерлари ёз бишада ўт-ўланларнинг куриб кетиши туғайли чўлга ўхшаб колишини ёзган. «Лекин, — деб давом этади олим, «Сибирдан» китобида, — сархога ўхшаш манзара одамлар турроқка етари мидкорда сув бериши билан дарҳол ўзгарида. Шунда бу ерлар дунёдаги энг хосилдор майдонларга айланади-колади, шу заҳоти, биёбонда пайдо

Скандар чу бу мулки
дилкаш кўруб,
Фазову ҳавосин
Ирамваш кўруб.

Хусусан, Кўҳак
рудиким, нахри Нил
Эмас онча, не Нилким,
Салсалбис.
Яна Тенгрини бўйда
тути умид,—
Ки ул Нил учун Мисре
эттаг падид.

Килиб ҳикмат аҳли
била гуфтутгўй,
Этиб шаҳр учун яхши
ер жустукўй.

Ҳамул пуштаким,
Кўҳак топти исм,
Не пушта, ҳажон
ганжи узра тилсим.

Ушоқ тош анга лаълу
инжу киби,
Яшил сабза чархи
мийну киби.

Уша баланд дарё кўйи
энниб оқади. Шунинг учун
қараган одамга тепалик -
oshiqnинг бошига, дарё -

ри бир Рустамдек. Кейин
Дариказ, Балх навохисини
— Мохону Маври обод айлаган
Мурбобо Ҳирот атрофаридан оқкан Ҳаҷарон
сойларининг таърифи келади. Ҳаммасини кўриб
чикиб, Ҳаҷарон бўйларини «жинон (жаннат) гулшани»
деб топдилар ва Искандар бу ерда жаннатосо
Ҳирот шаҳрини курдиди.

Ҳаҷонгир манзил-бамзил-бамзил юриб, Жайхун,
яъни Амударёдан ҳам ўтиб, жаннатдан ҳам гўзал
бир ўлкага дуч келади. Унинг Фирдавсавашлиги
ҳам ҳавою сувидан:

Яна кишваре кўрди
Фирдавс-
ваш,
Ҳавову суйи мисли
Фирдавс x (в) аш.

Шундан кейин юртнинг
энг муҳим жиҳати сифати
да иккичи йирик дарёмиз
васф этилади:

Латофат аро равзадин
баҳр
ана,

Сувсиз ер — жонсиз жасад

Сувсиз ҳаёт бўлмас, Мехнатсиз — роҳат.

Ўзбек халқ мақоллари

Вале исм ўлуб
Мовароуннахр анга.

Нединким, ики
нахр ароси келиб,
Яқин юз йиғочка
фазоси келиб.

Искандар бу Эрамдек
ўлкани кўриб, Кўҳак дарё-
сини Нилдек, ҳаттоки,
жаннат булоғи — Салсал-
бисдек билиб, Нил учун
бир Мисрдек бўлсин деб,
бу ерда бир шаҳар курмок-
чи бўлади. Олимлар билан
маслаҳатлашиб, Кўҳак
(сўзма-сўз олганда: «Тоғ-
ча») деган баландликни
тэнлайди. Шоир таърифида
бу тепалик «жаҳон узра
тилсим», унинг ҳар бир
майда тоши ҳам «лаълу
инжу»:

бўлган жаннат (!) каби,
усти ўт-ўланлар билан
копланган яйловлар,
серҳосил далалар, шири-
рин-шарбат болгарда
эга воҳа юзага келади».

Ярим иммий, ярим
босинчилни дарди билан
келган ажнабий сай-
ёхни бу юртнинг нима-
си кўпроқ қизиқтираёт-
ганини каранг! Ватанинни
забт этган жами-
ки келгингиларни унинг
худди ана шу суви чўли-
ни ҳам жаннатга айлан-
тириши маҳв ётган
бўлса, ажаб эмас...

Навоий Искандарнинг
Хусросон Мовароуннахрни
эга галлашни ҳакида
қалам сурғандга ҳам,
асосан, дарёларни таъ-
рифлайди. Ҳаҷонгир

Ер юзининг учдан иккичи — сувлик,
бир қисми — куруқлик бўлса ҳам, чу-
чук сув — жаҳондаги энг танқис неъмат.
Сув бор ерда ҳаёт бор. Сувни «оби ҳаёт»
дайишади шундан.

Сув — муқаддас! Сувга тупурмайди-
лар, ҳатто кўлмак сувга ҳам заҳ синди-
майдилар.

Сув — муқаддас! Мўъмин сув билан

бўлган жаннат (!) каби,
усти ўт-ўланлар билан
копланган яйловлар,
серҳосил далалар, шири-
рин-шарбат болгарда
эга воҳа юзага келади».

Ярим иммий, ярим
босинчилни дарди билан
келган ажнабий сай-
ёхни бу юртнинг нима-
си кўпроқ қизиқтираёт-
ганини каранг! Ватанинни
забт этган жами-
ки келгингиларни унинг
худди ана шу суви чўли-
ни ҳам жаннатга айлан-
тириши маҳв ётган
бўлса, ажаб эмас...

Навоий Искандарнинг
Хусросон Мовароуннахрни
эга галлашни ҳакида
қалам сурғандга ҳам,
асосан, дарёларни таъ-
рифлайди. Ҳаҷонгир

Ер юзининг учдан иккичи — сувлик,
бир қисми — куруқлик бўлса ҳам, чу-
чук сув — жаҳондаги энг танқис неъмат.
Сув бор ерда ҳаёт бор. Сувни «оби ҳаёт»
дайишади шундан.

Сув — муқаддас! Сувга тупурмайди-
лар, ҳатто кўлмак сувга ҳам заҳ синди-
майдилар.

Сув — муқаддас! Мўъмин сув билан

бўлган жаннат (!) каби,
усти ўт-ўланлар билан
копланган яйловлар,
серҳосил далалар, шири-
рин-шарбат болгарда
эга воҳа юзага келади».

Ярим иммий, ярим
босинчилни дарди билан
келган ажнабий сай-
ёхни бу юртнинг нима-
си кўпроқ қизиқтираёт-
ганини каранг! Ватанинни
забт этган жами-
ки келгингиларни унинг
худди ана шу суви чўли-
ни ҳам жаннатга айлан-
тириши маҳв ётган
бўлса, ажаб эмас...

Навоий Искандарнинг
Хусросон Мовароуннахрни
эга галлашни ҳакида
қалам сурғандга ҳам,
асосан, дарёларни таъ-
рифлайди. Ҳаҷонгир

бўлган жаннат (!) каби,
усти ўт-ўланлар билан
копланган яйловлар,
серҳосил далалар, шири-
рин-шарбат болгарда
эга воҳа юзага келади».

Ярим иммий, ярим
босинчилни дарди билан
келган ажнабий сай-
ёхни бу юртнинг нима-
си кўпроқ қизиқтираёт-
ганини каранг! Ватанинни
забт этган жами-
ки келгингиларни унинг
худди ана шу суви чўли-
ни ҳам жаннатга айлан-
тириши маҳв ётган
бўлса, ажаб эмас...

Навоий Искандарнинг
Хусросон Мовароуннахрни
эга галлашни ҳакида
қалам сурғандга ҳам,
асосан, дарёларни таъ-
рифлайди. Ҳаҷонгир

бўлган жаннат (!) каби,
усти ўт-ўланлар билан
копланган яйловлар,
серҳосил далалар, шири-
рин-шарбат болгарда
эга воҳа юзага келади».

Ярим иммий, ярим
босинчилни дарди билан
келган ажнабий сай-
ёхни бу юртнинг нима-
си кўпроқ қизиқтираёт-
ганини каранг! Ватанинни
забт этган жами-
ки келгингиларни унинг
худди ана шу суви чўли-
ни ҳам жаннатга айлан-
тириши маҳв ётган
бўлса, ажаб эмас...

Навоий Искандарнинг
Хусросон Мовароуннахрни
эга галлашни ҳакида
қалам сурғандга ҳам,
асосан, дарёларни таъ-
рифлайди. Ҳаҷонгир

бўлган жаннат (!) каби,
усти ўт-ўланлар билан
копланган яйловлар,
серҳосил далалар, шири-
рин-шарбат болгарда
эга воҳа юзага келади».

Ярим иммий, ярим
босинчилни дарди билан
келган ажнабий сай-
ёхни бу юртнинг нима-
си кўпроқ қизиқтираёт-
ганини каранг! Ватанинни
забт этган жами-
ки келгингиларни унинг
худди ана шу суви чўли-
ни ҳам жаннатга айлан-
тириши маҳв ётган
бўлса, ажаб эмас...

Навоий Искандарнинг
Хусросон Мовароуннахрни
эга галлашни ҳакида
қалам сурғандга ҳам,
асосан, дарёларни таъ-
рифлайди. Ҳаҷонгир

бўлган жаннат (!) каби,
усти ўт-ўланлар билан
копланган яйловлар,
серҳосил далалар, шири-
рин-шарбат болгарда
эга воҳа юзага келади».

Ярим иммий, ярим
босинчилни дарди билан
келган ажнабий сай-
ёхни бу юртнинг нима-
си кўпроқ қизиқтираёт-
ганини каранг! Ватанинни
забт этган жами-
ки келгингиларни унинг
худди ана шу суви чўли-
ни ҳам жаннатга айлан-
тириши маҳв ётган
бўлса, ажаб эмас...

Навоий Искандарнинг
Хусросон Мовароуннахрни
эга галлашни ҳакида
қалам сурғандга ҳам,
асосан, дарёларни таъ-
рифлайди. Ҳаҷонгир

бўлган жаннат (!) каби,
усти ўт-ўланлар билан
копланган яйловлар,
серҳосил далалар, шири-
рин-шарбат болгарда
эга воҳа юзага келади».

Ярим иммий, ярим
босинчилни дарди билан
келган ажнабий сай-
ёхни бу юртнинг нима-
си кўпроқ қизиқтираёт-
ганини каранг! Ватанинни
забт этган жами-
ки келгингиларни унинг<br

